

Naturskyddsforeningen
Tyreso

Vår- och sommarprogram 2014

Foto: Ulf Lysholm

**Var och när såg du en groda senast?
Rapportera!**

www.tyreso.naturskyddsforeningen.se (**OBS!** Ny webadress!)
www.naturskyddsforeningen.se
<https://www.facebook.com/TyresoNaturskyddsforening>

250 nya medlemmar i år!

Vi hälsar alla våra nya medlemmar Hjärtligt Välkomna till Naturskydds- föreningen!

Föreningen har nu 1537 medlemmar i Tyresö och 203 000 medlemmar i Sverige, vilket är fler än M, S, Fp, C och Kd har tillsammans!

Det är ni, nya och gamla medlemmar, som gör Naturskyddsföreningens stora natur- och miljöinsatser möjliga både i Sverige och internationellt. Läs mer om det på www.naturskyddsforeningen.se
Vi hoppas att du vill delta i någon av våra lokala aktiviteter och du är mycket välkommen att vara med och arbeta aktivt här i Tyresö. Vi behöver sekreterare, programmakare, natursnoksledare, natur-

guider, biologer, detaljplanegranskare, layoutare, marknadsförare m.m.

Speciellt välkomna till vårt årsmöte, då vi förutom vanliga årsmötesbestyr, ska få lyssna till ett intressant föredrag om ekotjänsternas livsavgörande betydelse och om hur lyckade projekt, både här hemma och i andra länder, kan spara stora pengar och öka vår livskvalitet.

Hör gärna av dig om du vill hjälpa till, eller har frågor och synpunkter på vårt arbete.

Varma vårhälsningar

Solveig Dahl, ordf.

070-350 11 39,

solveig.dahl@webmail.se

Det är Grodans år 2014 (utropat av Artdatabanken)

Grodorna minskar drastiskt, många blir överkörda på vägar.

Därför sätter nu Tyresö Kommun upp varningsskyltar på 4 ställen där vi vet att många grodor passerar och blir överkörda. På Prästgårdsvägen mot Uddby, i Raksta och vid Karp tjärn. Men de tar sig naturligtvis till vatten på många andra ställen också.

Så rapportera till oss på tyreso@naturskyddsforeningen.se om var och när ni ser groddjur i kommunen, så kanske vi kan skydda dem på flera sätt. På en del orter har man t.ex. gjort grodtunnlar m.m.

Grod-App

Från mitten av april kan du gratis ladda ner en Grod-App från www.naturskyddsforeningen.se.

Där hittar du bilder, text och ljud på alla svenska grodor och salamandrar. Där kan du också rapportera dina fynd även till Artdatabanken

I världen finns det ungefär 4000 arter av groddjur och i Sverige lever 13 arter (varav 2 är salamanderarter). Till groddjuren hör grodor, paddor och salamandrar och alla arter är beroende av vatten för parning och

äggläggning. Alla groddjur och kräldjur är fridlysta i Sverige (även rom och yngel).

Groddjur är växelvarma och i Sverige går de i dvala under vintern.

Grodor andas med lungor men även med

sin hud som har ett fuktigt sekret så att huden inte torkar ut. Hos vissa groddjur, som pilgiftsgrodor är hudsekretet giftigt. Även paddor i Sverige har ett svagt giftigt hudsekret och därför ska man tvätta händerna efter man rört vid en padda. Att kyssa den för att se om den blir en prins

rekommenderas inte! Groddjur är mycket känsliga för miljögifter och luftföroreningar och en tredjedel av alla groddjur på jorden är hotade. Klimatförändringar, minskade livsmiljöer genom människans exploatering och en hudsvampinfektion hotar världens grodor. Även i Sverige är många groddjur hotade, och ett stort problem är vägtrafiken. På våren när groddjuren vaknar till liv vandrar de från sina övervintringsplatser till sjöar och våtmarker där de leker och parar sig, och honorna lägger sina ägg. 50 % av groddjuren dör när de måste passera trafikerade vägar. På motorvägen dör 90 %.

I Tyresö finns en hel del bra grod- och paddlokal, bland annat i Kolardammen och vid Albysjön (Raksta). I Kolardammen kan man få höra och se parningsspel från både *Vanlig padda*, *Vanlig groda* och *Åkergroda*. Där finns även *Mindre vattensalamander*. Parningsspelen brukar börja i april och först ut brukar vara *Vanlig padda* vars parningsrop till honorna låter som små brummande motorcyklar! Parningsdriften är så stark att hanen klamrar sig fast vid honan, och har hon många friare kan hon drunkna!

Det finns några enkla knep att skilja grodor och paddor åt. Honorna är de som blir störst, men hos vattensalamander blir hanen störst.

Grodor hoppar med långa skutt med sina långa bakben och har len fuktig hud. Grodors ägg läggs i klumpar. Grodor äter

allt som rör sig, som humlor, insekter, andra små grodor och t.o.m. fågelungar.

Paddor är mer klumpiga och kryper mer än hoppar. De har torr, vårtig hud och honorna kan bli reellt stora. Äggen läggs som ett snöre, en äggsträng. Ynglen är giftiga och även de vuxna paddorna är svagt giftiga. Paddor äter daggmaskar och allt annat som rör sig.

Grod- och paddyngel börjar som växtätare men blir sen glupska rovdjur i vattensamlingen.

Först växer bakbenen ut och sen frambenen, till sist försvinner svansen.

Hos vattensalamandern växer frambenen ut först. Under själva omvandlingen äter grod- och paddynglen inget, utan använder näringen från den tillbakabildade svansen. Samtidigt försvinner gälarna och grod-ungarna börjar andas med lungor istället. När svansen är helt försvunnen söker sig grodorna och paddorna upp på land och under sommaren kan man få nöjet att se dessa små ungar lite överallt!

Groddjuren lever i våtmarker och sjöar som är viktiga för den biologiska mångfalden.

De ingår i den ekologiska näringsväven både som bytesdjur och rovdjur. Våtmarker är kopplade till ekosystemtjänster som renar mark och vatten, samt utgör en viktig vattenreservoar för allt levande.

Madelene Tillbom

Så här blir du medlem i Naturskyddsföreningen

Anmäl per telefon: 08-702 65 77, mån - tor, kl 9-11.30, 12.30-14.

E-post: medlem@naturskyddforeningen.se eller besök www.naturskyddforeningen.se

Medlemskap 295:-
eller **autogiro 24 kr/mån**

Familjemedlemskap 356:-
eller **autogiro 30 kr/mån**

Ungdomsmedlemskap 195:-
(under 25 år)
eller **autogiro 16 kr/mån**

Vår- och sommarprogram 2014

För information och ev. ändringar, se hemsidan:
www.tyreso.naturskyddsforeningen.se

Årsmöte

Torsdag 27 mars, kl. 18.30 - 21
Kvarnhjulet, Pluggvägen Hus C, i kaféet.
Årsmötesbestyr och därefter ca. 19.30
"Ekosystemtjänster – en livsnödvändighet"
Madelene Tillbom berättar om intressanta restaureringar av områden som både sparar och genererar pengar, samtidigt som naturområden bevaras.
Gott fika serveras.
Välkomna!

Kontaktperson Solveig Dahl, 070 350 11 39

Klädbytardag

Lördag 5 april, kl. 13 - 16
Plats: Brännpunkten, Ringen,
(snett emot ICA)
Ett roligt sätt att förnya garderoben. Lämna in max 5 st hela o rena plagg – dam, herr och barn. Byt till dig 'nya' plagg.
Se mer på hemsidan
Vill du hjälpa till?
Kontakta Helene Mårdbrant, 070-651 10 73

Våtmarker och bibaggar i Älta

Söndag 6 april, kl. 10-14
Älta ska förtätas, kan man göra det och samtidigt behålla den viktiga närmaturen?
Vi vandrar bl.a. förbi Älta våtmark med värdefull alsumpskog. Blir den kvar om Älta förtätas? Vi avslutar i Ältadalen där vi, om vädret är med oss, letar efter bin och bibaggar i det gamla grustaget.
Samling vid Ältagårds busshållplats kl 10.
Medtag matsäck.
Info: Ronny Fors 0708-96 36 07

Lammvisning på Uddby gård

Lördag 12 april, kl. 11 & 13
Bonden Martin på Uddby gård visar de nyfödda lammen, och berättar om livet på gården. Visningen sker vid två tillfällen. Fåren bjuder på ull som vi pysslar med.
Kaféet är öppet 11 - 16.
Kul för hela familjen.
Ingen avgift.

Kontaktperson Solveig Dahl, 070 350 11 39

Grodkonsert vid Kolardammarna

Torsdag 24 april, kl. 20
Vi möts på parkeringen vid Fårdala ridskola.

Grodexpert Pär Brännström

tar oss med på konsert med de sjungande groddjuren och visar oss hur de ser ut och lever. Stövlar, ficklampa och varma kläder rekommenderas! Kul för hela familjen!

Info: Madelene Tillbom 070-990 79 63

Bli stark i naturen

Tisdag 6 maj, kl. 18-20 vid Nyfors
Naturen har så många positiva effekter på vårt välbefinnande att en del kallar den 'Vitamin N'.
Minska stress och öka din fysiska förmåga mjukt och lekfullt tillsammans med naturguiden och sjukgymnasten Bosse Rosén från Balansverkstan. Vissa strapatser ingår. Ta med sittunderlag och leklynne!
Gemensam fika efteråt för dem som vill (ta med fika). Ingen avgift!

Föranmälan – begränsat antal deltagare.

Exakt plats får du vid anmälan.

Anmälan: www.starkinaturen.se/starktyresta

Frågor: Bosse Rosén, 0733-44 21 62, bosse@balansverkstan.se

Vi gör en fågelrestaurang!

Söndag 18 maj kl. 14 - 16 på Alby
Fåglar behöver bon och mat – Alby behöver fler blommor. Vi målar holkar och anlägger en blommande fågelrestaurang.
Kul för hela familjen!

Hållbarhetsdagar på Kvarnhjulet och Brännpunkten, Ringen (snett emot ICA)

Lördag och söndag 17 - 18 maj
Två dagar med intressanta föredrag och utställningar om hur vi kan leva mer miljövänligt.
Miljöpartiet arrangerar och Naturskydds-föreningen medverkar med 3 föredrag.
Läs mer på hemsidan och kommande annonser.

Besök på Hönseri och Gårdsmejeri

www.sandahonseri.se

Lördag 31 maj kl. 10 - 12

Vi är välkomna till Sanda Hönseri i Österhaninge på studiebesök. 3000 glada hönor bor där och värper ekologiska ägg. Vi får lära oss hur äggproduktionen går till och vi får också se hur man gör ost på gårdsmejeriet som ligger bredvid. Vi samåker i bilar.

Föranmälan senast 29 maj till:

Solveig Dahl, 070 350 11 39 eller
solveig.dahl@webmail.se

Vandring i Erstavik – en del av Tyresökilen

Söndag 1 juni, kl. 10 - 15

Vi gör en vandring från Tyresö strand via Slumnäs, Lindskär och Skomakartorp och avslutar vid golfbanan. Här finns ett varierat landskap med gamla skogar och naturbetesmarker med ett rikt växt- och djurliv, men även trista granplanteringar och utdikade marker. Vi tar också upp frågan om den gröna kilen som här har mycket svaga samband. Hur ska vi kunna förbättra dessa för både djur, växter och människor?

Medtag matsäck!

Samling vid Tyresö strand hpl, kl 10,
buss 816 från Gullmarsplan.

Info och guide: Ronny Fors, tel 0708-96 36 07

Bäverspaning

Fredag 13 juni, kl. 19

Peter Bergqvist tar oss med på spaning efter bävvar.

Ta med fika (termos i strumpa), prasselfria kläder och kikare om du har.

Plats: Se hemsidan eller

ring Madelene 070-990 79 63

Ängsslåtter vid Ahlstorp med musik och berättelser

Lördag 16 augusti kl. 10

Under dagen hålls det slåtterkurs. Liar och räfsor finns att låna, men ta gärna med egna om du har.

Efter slåtter och hässjning bjuder vi på fika och bullar. Kul för hela familjen!

Kontaktperson: Jonas Hedlund,
jonas.hedlund@tyreso.se, 070 169 82 19

Besök i kohagen

Söndag 24 augusti, kl. 11

Vi hälsar på kossorna i hagen på Uddby gård, där bonden Martin Magnusson visar och berättar om kornas liv. Vi samlas på planen utanför Uddby kafé. Ta med fikakorgen den som vill, Uddby Café har också öppet 11-16. Ingen avgift. Passar hela familjen!

Tyresöfestivalen

Lördag 6 september,
kl. 12 - 17 vid Kvarnhjulet.

Tyresö Naturskyddsförening har ställt ett antal angelägna frågor till partierna. Hur svarar de 2 veckor före valet?

En ny översiktsplan (dvs planering av framtida markanvändning) är på gång. Vi har gjort en 'Grön' Översiktsplan för bättre skydd av våra grönområden.

Vad tycker du? Kom och prata om saken!

Programmen sker i samarbete med

Studie
främjandet

Tips på andra aktiviteter i eller i närheten av Tyresö

Tyresö kommun

arrangerar fler naturguidningar under året
www.tyreso.se/naturguidningar
eller ring **Martina Kiibus, 070 169 81 83**

Naturguiderna

Här hittar du massor av utflyktstips.
www.utinaturen.nu

Följ med på vandring lördag 14 juni

Ällmora och Dyviks lövängar – Blomsterprakt vid havet

Läs mer på

www.tyreso.se/naturguidningar

Natursnokarna

Natursnokarna är samlingsnamnet på Naturskyddsföreningens familjeverksamhet. Natursnokarna vänder sig i första hand till barn och deras familjer. Syftet är att inspirera barnen att njuta av och uppskatta naturen.

Program:

Hur gör djuren för att överleva vintern?

Lördag 15 mars, kl. 11 - 13

Samlingsplats: Alby friluftsgård

Vi leker lekar, letar smådjur och spanar efter fåglar vid fågelbordet uppe i skogen. Medtag matsäck och varma kläder.

Det finns kikare att

låna men tag gärna med egen om du har.

Frågor till Jonas Hedlund, 070 471 16 58,
jonas.forsen@tele2.se

Lammvisning på Uddby gård

Lördag 12 april, kl. 11 & 13

Läs mer i övriga programmet.

Vi gör en fågelrestaurang!

Söndag 18 maj kl. 14 - 16 på Alby

Fåglar behöver bon och mat – Alby behöver mera blommor. Vi målar holkar och anlägger en blommande fågelrestaurang.

Småkryp och andra vårtecken

Söndag 25 maj, kl. 14 - 16

Samlingsplats: Alby friluftsgård

Vi letar småkryp på stranden och håvar smådjur i vattenbrynet. Ta med eget fika.

Tur till blomsterängen

Söndag 15 juni, kl 14 - 16

Samlingsplats: Uddby gård

Inför midsommar beger vi oss ut i det öppna kulturlandskapet kring Alby och Uddby gård.

Vi försöker hitta sju sorters blommor, pysslar lite och äter medhavd matsäck i hagen.

Tidsresa till ängsslätter vid Ahlstorp

Lördag 16 augusti, kl. 11

Samlingsplats: Uddby gård

Vi flyttar oss tillbaka i tiden och får känna på hur det var att vara barn under höslåttren förr i tiden.

Tillsammans åker vi hästskjuts till Ahlstorp där vi hjälper till.

Där äter vi också medhavd fika innan färden går åter till Uddby gård.

Besök i Kohagen

Söndag 24 augusti, kl. 11

Läs mer i övriga programmet.

Pinnar, stenar och småkryp

Söndag 14 september, kl. 12 - 14

Samling: Naturens rum, Alby Friluftsgård

Tillsammans letar, tittar och undersöker vi små vackra och spännande saker vi hittar i naturen. Medtag matsäck/fika

Äventyr på Telegrafberget

Söndag 28 september, kl. 13

Vi klättrar upp på Telegrafberget, tittar på utsikten och fikar.

Samling: parkeringen vid Trinntorpsbadet

Kontaktpersoner:

Anna-Mia Bergkvist, 070-19 17 187,

anna-mia.bergkvist@live.se

Helena Hartzell, 08-93 86 42,

helena.hartzell@telia.com

Dyviks Lövängar

Program 2014

Du är mycket välkommen att delta i årets verksamhet - antingen Du vill lära Dig mer om kulturlandskapets traditionella vård och ekologi eller om Du bara vill få meningsfull och trevlig motion genom en aktiv miljövårdsinsats. Det blir nu 30 år sedan arbetsgruppen började återställa det mycket artrika och vackra lövängsområdet.

Samling vid redskapsboden väster om Dyviksmaren. Redskap finns på plats. Medtag arbetshandskar. Arbetet på lövängarna sker på egen risk för deltagare över 18 års ålder. För yngre deltagare sker arbetet under målsmans/lärares ansvar.

Övriga upplysningar kan fås av Harald Berg 08-7707061 eller Ulf Johansson 08-7120968.

Lördag 26 april kl. 10: Fagning

Nedfallna kvistar och grenar räfsas ihop tillsammans med löv och annan förna till högar som bränns eller komposteras. Syftet är att underlätta slåttern, minska mossbildningen och att påverka näringsbalansen så att ängsfloran gynnas. I anslutning till lunchen diskuteras planerna på en kommande kurs i hur man håller sin lie vass. Medtag förtäring.

Lördag 14 juni kl. 10: Förslåtter

Hög vuxen vegetation (vass och högvuxna gräs) slås med lie och räfsas undan. Syftet är att gynna spädare och mer lågvuxna och konkurrenssvaga arter. En presentation av lövängarna för intresserade sker kl 10. I anslutning till lunchen visar Jonas Hedlund hur man kan knacka en lie vass. I anslutning till lunchen redovisas också resultatet av inventeringen hur lövängarna drabbats av askskottsjuka. Efter lunchen blir det en blomstervandring i området. Medtag förtäring – inklusive mycket väska om det är varmt.

Lördag 26 juli kl. 10: Slåtter

Ängarna slås med lie och höet räfsas ihop och forslas bort. Instruktion för den som önskar veta hur man hanterar en lie.

Spelmansmusik i gammal god tradition! Cirka klockan 11 ges en allmän nybörjarintroduktion om liehantering och verksamheten i övrigt. Föreningen bjuder på traditionsenlig slåtterlunch.

Lördag 9 augusti kl. 10: Slåtter

De ängspartier slås, som vi inte hann med den 26 juli. Instruktion för den som önskar veta hur man hanterar en lie. Föreningen bjuder på traditionsenlig slåtterlunch.

Lördag 6 september kl. 10: Lövtäkt, årsmöte, ev. höstslåtter

Efterslåtter med lie och räfsa av vissa högvuxna partier som djuren inte betat av. Traditionell hamling och lövtäkt av några askar och andra lövträd. I anslutning till lunchen sammanfattar Håkan Slotte sina erfarenheter av hamling av askskottsjuka askar. Årsmötet hålles i anslutning till lunchpausen. Medtag förtäring.

Lördag 4 oktober kl. 10: Höstarbete

Gallring och röjning av träd, buskar och sly för att få en bättre balans mellan ljus och skugga på ängarna. Eldning av ris om vädret tillåter. Medtag förtäring.

Arbetsgruppen Dyviks Lövängar

Naturens rum

Naturens rum är en permanent utställning med några av Tyresös olika naturmiljöer, uppbyggd av växter, djur och målningar. Här finns även 'Gissa djuret'-stigar med ledtrådar.

Naturens rum ligger på Alby friluftsgård och det är öppet lördagar och söndagar, kl 10-16.

B
FÖRENINGSBREV

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

Skicka din e-postadress till oss på
tyreso@naturskyddsforeningen.se
så får du påminnelse om våra aktiviteter.

Naturskyddsföreningen

Tyresö

Tyresö Naturskyddsförening

c/o Solveig Dahl Renlavsgången 326 135 35 TYRESÖ